

NAFARROAKO FORU ZUZENBIDEAREN IRUDIAK: HERRI ALDARRIKAPENETIK EGUNGO AHANZTURARA

Tesiaren egilea: Roldán Jimeno Aranguren

Unibertsitatea: Euskal Herriko Unibertsitatea

Saila: Balioen Filosofia eta Antropologia Soziala

Tesi-zuzendaria: Kepa Fernández de Larrinoa Pablos

Tesiaren laburpena:

1893an Esteban Pérez Tafallak argitaratutako *Protesta Foral de Navarra* liburu mardularen eskaintzan, 120.000 nafarren sinadurak irakurtzeko gomendioa egitearekin batera, honako esaldiarekin bukatzen zuen: *Zeruko Jaunak kargu har diezazuela Foruak bazter utzi izanagatik*. Berrogeita hamar urte geroago, 1943an, inork ez zuen Gamazadaren berrogeita hamargarren urteurrena ospatu ere egin. Egoera berria ez zuen memoriarik gabeko gerraosteak sortu. Ahanztura atzetik zetorren; politikoen artean gorabehera gehiegi izan ziren gero eta itxuragabeagoa zen foralitatearen gainean, eta, horrek guztiak, zalantzarik gabe, eragina izan zuen gizabanakoen identitateetan, eta, ondorioz, bazterrean utzi zuten militantzia sutsu hura, beren arbasoak karlisten batailoietan erroldatzera bultzatu zituen militantzia hura, alegia. Egungo errealtatera etor gaitezen. Iraganean ez bezala, gaur egun Foruari buruz badugu garrantziko literatura, zientifikoa eta zehatza, eta askotan kontrajarria. Mintegiak eta mintzaldiak ere izan badira, eta eskoletan eta unibertsitateetan, argi-ilunekin, baina zertxobait irakasten da. Ordea, herri-memoriatik ahanzturara pasatu gara. Horren lekuko Nafarroako Unibertsitate Publikoko hainbat ikasleri egindako inkestak dira. XXI. mendeko gazte gehienek foruen aldarrikapenei buruz duten ideia urrun dagoen zerbaitena da, euren arbasoena. Nolako izan da bilakaera hori? zer dela eta egungo ezjakinduria? zer-nolako erronkak dituzte eskubide historikoek etorkizunari begira?

Nafarroako egungo foru-zuzenbidea —nagusiki Foru Berriko zuzenbide pribatuan edo zibilean (1973) eta Foru Hobekuntzaren zuzenbide publikoan (1982) jaso— foralitateari buruzko kontzeptu aldagarri baten azken emaitza da. Lehenbiziko kasuari dagokionez, egungo foru-zuzenbidea garaile atera da Nafarroako zuzenbide zibilaren erromanizazioak ekarri zuen *desforalizazioaren* bitartez, eta, bigarrenari bagagozkio, bere azken egituran XX. mendean ernamuindua, bere espainoltasunaren destino historikoak markatutako foruen bitartez. Alde horretatik, nagusi den dotrina nabarristak behin eta berriro gogoratzen du askatasun zibilaren printzipioan oinarrituak daudela nafar-foralitatea eta bere autonomia juridikoa. Bada, printzipio horren arabera, Nafarroa, erkidego politiko gisa, Estatuaren aurrekoa da. Hau da, bere autonomia ez dator Estatutu baten emakidatik, forutik baizik. Historia erabili da halako foralitate jakin bat marrazteko, eta erabilera horren gakoa izan da nafar-identitate zehatz baten bilaketa. Baina foruek ez dute

beti esanahi berbera izan, bereziki aro garaikidean, non, tesian aztertu dudan bezala, *tradizioaren asmaketa* bat gertatu baita.

Historia, Zuzenbidea, Antropologia eta Soziologia jakintzen uztarketaren ondoriozko diziplinartekotasuna da doktoretza-tesi hau lantzeko erabiliko dugun oinarri metodologikoa. Helburua foralitateari heltzea da, oinarri juridikoa duen gaiari. Soilik iushistorikoa den ikuspegia osatu dugu, metodologia soziologiko eta antropologikoarekin. Nafarroako kulturaren ezaugarri definitzaile diren foruen garapenean murgildu gara, horiek gordetzeko eta/edo baztertzeko gizarte politiko eta zibilak aukeratu dituen estrategien bidez.